

L I E T U V O S

ARCHEOlogija 48

Lietuvos istorijos institutas

L I E T U V O S

ARCHEOlogija 48

LIETUVOS
ISTORIJOS
INSTITUTAS

VILNIUS 2022

Leidybą finansavo

LIETUVOS MOKSLO TARYBA

PAGAL VALSTYBINĘ LITUANISTINIŲ TYRIMŲ IR SKLAIDOS 2016–2024 METŲ PROGRAMĄ
(Finansavimo sutarties numeris S-LIP-22-44)

Redaktorių kolegija / Editorial board:

Atsakingoji redaktorė / Editor-in-chief dr. Agnė Čivilytė
(Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Laurynas Kurila (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Valdis Bērziņš (Latvijos universitetas, Latvijos istorijos institutas, Ryga / University of Latvia, Institute of Latvian History, Riga)

Habil. dr. Anna Bitner-Wróblewska (Valstybinis archeologijos muziejus Varšuvoje, Lenkija / State Archaeological Museum in Warsaw, Poland)

Dr. Christoph Jahn (Baltijos ir Skandinavijos archeologijos centras, Šlėzvigas, Vokietija / Center for Baltic and Scandinavian Archaeology, Schleswig, Germany)

Prof. dr. Rimantas Jankauskas (Vilniaus universitetas, Lietuva / Vilnius University, Lithuania)

Akad. prof. dr. Eugenijus Jovaiša (Lietuvos mokslų akademija, Vilnius / Lithuanian Academy of Sciences, Vilnius)

Habil. dr. Bartosz Kontny (Varšuvos universitetas, Archeologijos fakultetas, Lenkija / Faculty of Archaeology, University of Warsaw, Poland)

Prof. dr. Valter Lang (Tartu universitetas, Estija / University of Tartu, Estonia)

Doc. dr. Algimantas Merkevičius (Vilniaus universitetas, Lietuva / Vilnius University, Lithuania)

Habil. dr. Tomasz Nowakiewicz (Varšuvos universitetas, Archeologijos fakultetas, Lenkija / Faculty of Archaeology, University of Warsaw, Poland)

Habil. dr. Grzegorz Osipowicz (Mikalojaus Koperniko universitetas, Torunė, Lenkija / Nicolaus Copernicus University, Toruń, Poland)

Dr. Gytis Piličiauskas (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Eve Rannamäe (Tartu universitetas, Estija / University of Tartu, Estonia)

Dr. Andra Simniškytė (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Roberts Spirģis (Latvijos universitetas, Latvijos istorijos institutas, Ryga / University of Latvia, Institute of Latvian History, Riga)

Dr. Eugenijus Svetikas (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Elena Pranckėnaitė (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Andris Šnė (Latvijos universitetas, Ryga / University of Latvia, Riga)

Doc. dr. Gintautas Zabiela (Klaipėdos universitetas, Lietuva / Klaipėda University, Lithuania)

Prof. dr. Šarūnas Milišauskas (Niujorko valstijos Bafalo universitetas, JAV / New York State University at Buffalo, USA)

Prof. dr. Timothy Cheval (Niujorko valstijos Bafalo universitetas, JAV / New York State University at Buffalo, USA)

Prof. dr. Johan Ling (Gioteborgo universitetas, Švedija / University of Gothenburg, Sweden)

Sekretorė / Secretary Irma Kaplūnaitė

Redakcijos adresas / Editorial Board address:
Lietuvos istorijos institutas, Archeologijos skyrius
Tilto g. 17, LT-01101 Vilnius
Tel. (+370) 5 2614436, fax (+370) 5 2611433
e-mail: lietuvsarheologija@gmail.com;
civilytea@gmail.com

Žurnalas registruotas: EBSCO Publishing: Central and Eastern European Academic Source European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS)

TURINYS / CONTENT

Agnė Čivilytė	PRATARMĖ.....7 FOREWORD 11
Christopher Barber Troskosky, Tianyu Chen, Katie Nicole Troskosky	ALICE'S ADVENTURES IN COMPUTATIONAL MODELLING OF THE SUB-NEOLITHIC BOUNDARY: CURIUSER AND CURIUSER DYNAMICS GOVERNING THE ADAPTIVE MORPHOGENESIS OF CULTURE.....15 ALICE NUOTYKIAI KOMPIUTERINIAME MODELIAVIME: SUBNEOLITO PARIBYS IR SMALSUMO DINAMIKOS VALDYMAS KULTŪROS EVOLIUCIJOJE35
Aleksander Koško, Marzena Szmyt	MARIJA GIMBUTAS AND HER VISION OF THE STEPPE INDO-EUROPEANIZATION OF EUROPE: RECEPTION, REJECTION AND REVITALIZATION.....39 MARIJA GIMBUTIENĖ IR JOS EUROPOS STEPINĖS INDOEUROPEIZACIJOS VIZIJA: RECEPCIJA, ATMETIMAS IR ATGAIVINIMAS.....53
Agnė Čivilytė, Vytenis Podėnas, Karolis Minkevičius, Heidi Luik	VĖLYVOJO BRONZOS AMŽIAUS EKONOMIKA RYTŲ BALTIJOS REGIONE: NAUJO MODELIO LINK.....57 LATE BRONZE AGE ECONOMY IN THE EASTERN BALTIC REGION: TOWARDS A NEW MODEL96
Rokas Vengalis, Gytis Piličiauskas, Karolis Minkevičius, Mantas Valančius, Miglė Stančikaitė, Giedrė Vaikutienė, Giedrė Piličiauskienė	NEW DATA ON THE STRUCTURE AND ECONOMY OF UNENCLOSED SETTLEMENTS IN THE LATE STRIATED WARE CULTURE: THE SKUDENIAI SETTLEMENT SITE IN SOUTHEASTERN LITHUANIA101 NAUJI DUOMENYS APIE VĖLYVOSIOS BRŪKŠNIUOTOSIOS KERAMIKOS KULTŪROS NEĮTVIRTINTŲ GYVENVIEČIŲ STRUKTŪRĄ IR EKONOMIKĄ: SKUDENIŲ GYVENVIETĖ PIETRYČIŲ LIETUVOJE..... 150
Laurynas Kurila	MIRUSIŲJŲ DEGINIMO PAPROČIO PLITIMAS RYTŲ LIETUVOJE: NAUJAS CHRONOLOGINIS MODELIS, PAREMTAS RADIOKARBONINIO DATAVIMO DUOMENIMIS155 THE SPREAD OF CREMATION CUSTOM THROUGHOUT EASTERN LITHUANIA: A NEW CHRONOLOGICAL MODEL BASED ON THE DATA OF RADIOCARBON DATING..... 181

Rytis Jonaitis, Irma Kaplūnaitė	TRACES OF CHRISTIAN CULTURAL INFLUENCES IN PAGAN VILNIUS: THE CEMETERY ON BOKŠTO STREET.....185 KRIKŠČIONIŲ KULTŪRINIŲ ĮTAKŲ PĖDSAKAI PAGONIŠKAME VILNIUJE: BOKŠTO GATVĖS KAPINYNAS..... 203
Larissa Kulakovska	TYPOLGICAL CHARACTERISTICS OF THE INDUSTRY IN LAYER VI OF THE KOROLEVO SITE IN THE TRANSCARPATHIA REGION..... 207 KOROLEVO ARCHEOLOGINĖS VIETOVĖS (UŽKARPATĖS REGIONAS) VI SLUOKSNIUINDUSTRIJOS TIPOLOGINĖ CHARAKTERISTIKA218
Baranov Vyacheslav, Ivakin Vsevolod, Shiroukhov Roman	BURIALS WITH BUCKETS AT THE OSTRIV THE 11 th CENTURY CEMETERY IN THE MIDDLE DNIPRO REGION221 PALAIDOJIMAI SU KIBIRAIŠ OSTRIVO XI A. KAPINYNE VIDURIO DNEIPRO SRITYJE..... 262
Oleg Petrauskas, Mykhaylo Syvolap	THE MONSTROUS (MONSTRUOSO) FIBULA FROM THE DNIPRO RIVER REGION..... 265 MONSTRIOZINĖ SEGĖ, APTIKTA DNEIPRO REGIONE..... 282
Svitlana Biliaieva, Natalia Danute Bimbirayte	THE HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE OF THE GRAND DUCHY OF LITHUANIA IN THE SOUTH OF UKRAINE: TYAHIN FORTRESS..... 285 LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAİKŠTYSTĖS ISTORINIS IR KULTŪRINIS PAVELDAS UKRAINOS PIETUOSE: TYAGINO TVIRTOVĖ..... 308
Alla Valeriivna Buisikh, Dmytro Mykolayovych Khmelevskiy	THE EARLIEST FINDS OF PANATHENAIC PRIZE AMPHORAE IN OLBIA PONTICA 311 ANKSTYVIAUSI PANATĖNAJOS PRIZINIŲ AMFORŲ RADINIAI OLBIIJOJE325
	<i>KITAIP APIE ARCHEOLOGIĄ / ALTERNATIVE PERCEPTIONS OF ARCHAEOLOGY</i>
Eligijus Raila	APIE KAULŲ KVAPĄ IR SKONĮ327 AUTORIŲ DĖMESIUI.....330 GUIDELINES FOR AUTHORS.....333

PRATARMĖ

Mieli skaitytojai,

šis, 48-asis, „Lietuvos archeologijos“ tomas yra išskirtinis. Jis radosi Europos civilizaciją sukrėtusios XXI amžiaus tragedijos verpetuose. 2022 metų vasario 24 dienos rytą nubudome faktų akistatoje, kuriam laikui sustingdžiusios sąmonę ir loginį mąstymą. Šoko būseną ir stresą vertė ieškoti prasmės mūsų kasdienėje akademinėje veikloje: kaip parašyti tekstą, kaip skaityti paskaitą, kaip apskritai kažką daryti? Praėjus kelioms savaitėms (vadinamoji dvidešimt vienos dienos atsigavimo po stresinio šoko taisyklė), suvokėme, jog negalime nieko nedaryti. Turime daryti, nes Lietuvoje karo nėra. Jį išgyvename širdimi, skausmu, užjautimu¹, todėl, būdami laisvi, su dar didesniu įkvėpimu dirbame, kas mums duota.

Šio leidinio tekstai yra liudytojai susikaupimo ir siekio nepasiduoti. JAV, Lenkijos, Estijos, Vokietijos, Lietuvos ir Ukrainos mokslininkų straipsniai įvairiais aspektais susiję su Lietuvos, Baltijos šalių ir Ukrainos archeologija.

Christopherio Troskosky'o, Tianyu Chen ir Katie Troskosky straipsnyje sužinome, kaip galima derinti teorines žinias ir kompiuterizacijos metodus, siekiant atsakyti į tam tikrą archeologinį klausimą. Šiuo atveju kalbama apie subneolito laikotarpio medžiotojų-rinkėjų-žvejų ir virvelinės keramikos agropastoralinių grupių sąveiką apie 3000 m. pr. Kr. žemdirbystės pasienio zonoje. Autoriams rūpi, kaip bendruomenės keisdavosi žiniomis, ir koks buvo informacijos mainų poveikis adaptacinei kultūros morfogenezei. Pasirodo, svarbiausias pokyčių veiksnys buvo bendruomenių stresas kaip lūkesčių ir tikrovės disonansas. Autoriai sukūrė originalų

logaritmą ALICE, todėl nenuostabu, jog straipsnio pradžioje cituojama anglų rašytojo, poeto, fotografo ir matematiko (*sic!*) Lewiso Carollo kūrinio „Alisa veidrodžių karalystėje“ ištrauka. Tai sąmoningas ir tikrai neatsitiktinis žodžių žaismas. Beje, būtent ši citata buvo pateikta garsaus amerikiečių archeologo Davido Clarko knygos „Analytical archaeology“ įvade (Clark 1972, 3). Šis mokslininkas – kaip ir straipsnio autoriai – ragina pažinti praeitį remiantis analitiniu mąstymu. ALICE parodo, kaip informacijos mainai gali keisti paribyje gyvenančių bendruomenių elgseną. Straipsnyje pristatomos aštuonios archeologinės dinamikos, leidžiančios geriau suprasti kultūrinius pokyčius streso ir ramybės būsenoje bei atsakyti į klausimą, kodėl žemdirbystė Nemuno baseino areale pradėta užsiiminėti gerokai vėliau nei aplinkiniuose regionuose. Iš tiesų tai įdomus bandymas atsekti, kaip informacija apie naujoves buvo perduodama vienos bendruomenės kitai ir kokios tokio bendravimo pasekmės. Juk tikrai: kai kurios naujovės (pvz., žemdirbystė) galėjo paskatinti svarbiausios komunikacijos priemonės – kalbos – atsiradimą.² ALICE, universalų metodą, autoriai siūlo taikyti ateities tyrimams, nes, jų nuomone, tai objektyvus bandymas eiti tikslaus mokslo (net jei jis – humanitarika) keliu.

Aleksanderio Koško ir Marzenos Szymt straipsnyje aptariama Marijos Gimbutienės indoeuropėizacijos koncepcijos raida – recepcija, atmetimas ir atgaivinimas bei jos svarba Europos archeologijai. Autoriai tiesiogiai nagrinėja mokslininkės darbus ir atskleidžia metodus, taip pat esminius jos studijose vartotus žodžius. Tad vėl ir vėl galima suvokti

¹ Ačiū Mingalei Jurkutei už laišką redaktoriui, tarsi vienu oro gurkšnio įkvėpimu įkūnijantį plunksnos brolių, o ir visų žmonių pojūčius (Laiškas redaktoriui, *Naujasis židinys/Aidai*, 2022, 3, 1–3).

² Plačiau apie Europos mokslo tarybos finansuojamą projektą, vykdomą Max'o Plank'o institute Jenoje, žr. <https://www.shh.mpg.de/102128/archaeolinguistic-research-group>.

M. Gimbutienės požiūrių plotį, globalų mąstymą ir gebėjimą pirmiausia matyti procesus, o ne detales. Ji tarsi dalyvauja populiarioje viktorinoje „Kas, Kur, Kodėl?“, ją papildydama dar vienu klausimu – „Kada?“ Straipsnio autorių įsitikinimu, ši loginė sandara, kalbų mokėjimas ir platus geografinis priešistorinės Europos suvokimas leido drąsiai formuluoti ją taip išgarsinusių hipotezę. Perskaičius šį straipsnį, aišku, kaip pati M. Gimbutienė, o ne jos kritikai ar sekėjai, plėtojo savo idėjas pradėdant pirmu baigiant paskutiniu tekstu, kodėl sukūrė terminus indoeuropeizacija, Kurganų kultūra ir migracija. Straipsnis padeda suvokti sudėtingos žmonių migracijos procesus ir jų priežastis, atskleistus M. Gimbutienės, ir – šitai labai svarbu – įvertinti jos indėlį į vadinamąją trečiąją archeologijos mokslo revoliuciją, kai pasitelkiama archeogenetika. Autoriai intriguojančiai klausia, ar archeologinės medžiagos DNR tyrimai vis dėlto yra grįžimas prie šios mokslininkės teorijų, ir leidžia skaitytojui pačiam surasti atsakymą į šį tikrai nelengvą klausimą.

Šią, teorinę, „Lietuvos archeologijos“ tomo dalį tęsia du straipsniai, skirti naujausiems archeologiniams priešistorinių gyvenviečių ir ekonomikos tyrimams.

Agnės Čivilytės, Vytenio Podėno, Karolio Minkevičiaus ir Heidi Luik straipsnyje nagrinėjama vėlyvojo bronzos amžiaus ekonomika neseniai tyrinėtose įtvirtintose Garnių I (Utenos r. sav.) (811–478 cal BC) ir Mineikiškių (Zarasų r. sav.) (983–388 cal BC) gyvenvietėse. Tarpdisciplininiai archeologinės medžiagos tyrimai gerokai pakeitė ankstesnę bronzos amžiaus ūkio įsivaizdavimą. Autoriai pristato, kas vyko ekonominio lūžio laikotarpyje – vėlyvajame bronzos amžiuje: kokiose gyvenvietėse žmonės įsikurdavo, kuo jie vertėsi, ką valgė ir kokia veikla užsiėmė. Teikiamas naujas ekonomikos modelis ne tik koreguoja ankstesnių tyrimų duomenis, bet ir kelia naujus klausimus apie vėlyvojo bronzos amžiaus bendruomenių ekonomikos savitumus ir jų priežastis. Pasirodo, Šiaurės rytų Lietuvos gyventojai tręšė dirvožemius

ir labai mėgo kiaules ir moliuskus, o tai ne savaimė suprantami dalykai. Šiame straipsnyje paaiškinama, kokie veiksniai lėmė tam tikrų augalinių kultūrų ir gyvūnų rūšių pasirinkimą. Čia taip pat sužinome apie specializuotas veiklas bei amatininkystės lygį. Įdomi ir nauja autorių išvada: žemdirbystė anaipol nebuvo ekstensyvi ir antraeilė, priešingai – vietinės žemdirbių bendruomenės kultivavo gerai diversifikuotus, gamtiniais sukrėtimams atsparius augalus. Mineikiškių gyvenvietėje aptikti gynybiniai įtvirtinimai rodo gyventojų siekį atsiriboti nuo aplinkinių ir užtikrinti saugumą. Metalas neturėjo didelės įtakos gyvensenai. Priešingai – ekonominės naujovės skatino metalurginės veiklos atsiradimą, tačiau pastaroji buvo tik epizodinė veikla.

Priešistorinių gyvenviečių tema tęsiama Roko Vengalio, Gyčio Piličiausko, Karolio Minkevičiaus, Manto Valančiaus, Miglės Stančikaitės, Giedrės Vaikutienės ir Giedrės Piličiauskienės straipsnyje, kuriame pristatomi tiesiant dujotiekį atkastos romėniškojo laikotarpio Skudenių (Kaišiadorių r. sav.) gyvenvietės tyrimai. Šis straipsnis – dar vienas tarpdisciplininio bendradarbiavimo pavyzdys, teikiantis naujų duomenų apie vėlyvosios brūkšniuotosios keramikos kultūros žmonių gyvenseną. Iki šiol buvo teigiama, kad jie gyveno beveik išimtinai tik įtvirtintose gyvenvietėse (piliakalniuose). Nauji duomenys tai neigia: neįtvirtintos gyvenvietės buvo gana svarbios. Skudeniai iš kitų laikotarpio gyvenviečių išsiskiria surinkta beveik gryna trumpo laikotarpio (~130–230 cal AD) medžiaga, todėl ji duoda naujos ir svarbios informacijos apie neįtvirtintų šio meto gyvenviečių struktūrą, pastatus, keramiką, žemdirbystę, metalurgiją, prekybinius ryšius. Duomenys kelia nemažai klausimų ir dėl visos kultūros traktavimo, jos apgyvenimo, ekonomikos.

Lauryno Kurilos straipsnis atveria langą mirusiųjų deginimo papročių Rytų Lietuvoje pažinimui. Straipsnyje, remiantis radiokarboninio datavimo duomenimis, aptariamas kremacijos plitimo Rytų Lietuvos pilkapių kultūroje modelis. Kitaip nei buvo

manyta anksčiau, autorius teigia, jog griautinė ir degintinė laidosena koegzistavo ilgiau – tikėtina, apie du šimtmečius, laidojimo būdo kaita buvo ne staigus, o gana ilgas procesas. Autorius įrodo, jog mirusiųjų deginimo paprotys regione paplito gerokai anksčiau, t. y. III a. viduryje – IV a. I pusėje (248–335 cal AD), o galbūt net apie II–III a. sandūrą. Šis kremacijos horizonto ankstinimas keičia jo istorinį, kultūrinį ir socialinį kontekstą. Nauji duomenys skatina kitaip pažvelgti į kultūrinių įtakų ar imigracijų, lėmusių laidojimo papročių kaitą bei karybos suintensyvėjimą, vektorius.

Irmos Kaplūnaitės ir Ryčio Jonaičio straipsnis yra skirtas svarbiam Vilniaus archeologiniam ir istoriniam objektui – Bokšto gatvės kapinynui, kuriame jau paskutiniuose XIII a. dešimtmečiuose savo mirusiuosius laidojo stačiatikiai. Autoriai aptaria temas, nenagrinėtas Bokšto gatvės kapinynui skirtoje monografijoje (Jonaitis, Kaplūnaitė 2020), t. y. kapinynas čia vertinamas kaip objektas, kuris atskleidžia ne tik laidosenos bruožus, bet ir rodo galimą jį palikusios bendruomenės poveikį kitiems Vilniaus gyventojams (pagonims ir katalikams) bei kultūrinės įtakos. Naujas požiūris į kapinyną leidžia kalbėti apie stačiatikių bendruomenės įtaką miesto kraštovaizdžiui, laidosenos tradicijoms bei amatams.

Skaitydami šį „Lietuvos archeologijos“ tomą, turime ypatingą galimybę susipažinti su Ukrainos archeologijos mokslo tendencijomis nuo seniausių priešistorės laikų iki Viduramžių. Idėja publikuoti kolegų iš Ukrainos straipsnius kilo anksčiau, jau ne vienerius metus bendradarbiaujant su įvairių Ukrainos mokslinių institucijų tyrėjais.³ Prasidejus karui, supratome, jog dalijimasis mūsų kolegų atradimais šiuo sunkiu laikotarpiu – tai tik nedidelė dalis to, ką galime padaryti, išreikšdami savo solidarumą su Ukrainos mokslininkais. Šiuose straipsniuose nagrinėjamos temos įrodo įvairiapusių priešistorinių ir

istorinių laikų bendruomenių kontaktus, jų kultūrinę įtaką ir palikimą.

Larissos Kulakovskos straipsnyje sužinome apie ankstyvojo paleolito technokompleksą VI-ame Užkarpatės Korolevo vietovės sluoksnyje. Pasirodo, jau ankstyvojo paleolito žmonės sugebėjo tobulinti gamybos technologijas ir gaminti įvairius įrankius, nors dar ir nežinojo, kas yra rankinis kirvis.

Apie vadinamąją monstriozinę segę, neseniai rastą Dniepro slėnyje Černiachovo kultūros degintiniame kape (III a. pabaiga – IV a. pradžia), rašoma Olego Petrausko ir Michailo Syvolapo straipsnyje, kuriame autoriai siekia atsakyti į klausimą, kaip šio tipo segės galėjo patekti į aptariamą regioną ir net kelti hipotezę apie vietinę jų gamybą.

Vyacheslavas Baranovas, Vsevolodas Ivakinis ir Romanas Shiroukhovas skaitytojus supažindina su unikaliu archeologiniu paminklu – Ostrivo kapinynu (XI a.), sietinu su žmonėmis, atkeliavusiais iš rytinio Baltijos regiono. Vienas iš išskirtinių Ostrivo kapinyno laidojimo apeigų bruožų buvo maisto ir indų jam laikyti (kibirų) aukojimas, nebūdingas vakarų baltų gentims. Taigi autoriai bando išspręsti kibirų dėjimo į kapus mįslę ir šį reiškinį sieti su christianizacijos poveikiu atėjūnams.

Kokią reikšmę Ukrainos ir Lietuvos istorijai turi Tygino tvirtovė? Atsakymo ieškokite Svetlanos Beliajevos ir Natalijos Bimbiraytės tekste, kuriame išsamiai aprašyta šio unikalaus objekto archeologinių tyrimų istorija. Tvirtovė Bolshoye Gorodishche salos teritorijoje XIV a. pabaigoje – XV a. pradžioje buvo pastatyta įsakius Lietuvos kunigaikščiui Vytautui Didžiajam. Archeologinė medžiaga teikia vertingos informacijos apie šio paminklų komplekso sinkretizmą, tvirtovės tipologiją, išplanavimą ir dydį.

Allos Buisikh ir Dmitro Chmelevskiy straipsnyje susipažįstame su klasikinės archeologijos reliktu – prizine Panatenėjos amfora, kurios du fragmentai rasti antikiniam Olbijos mieste (Ukraina). Autoriai

³ Nuoširdžiai dėkoju Ryčiui Jonaičiui, pasiūliusiam šią idėją ir paskatinusiam ukrainiečių kolegas skelbti savo tyrimus Lietuvoje.

nustatė, jog abu fragmentai priklauso tai pačiai amforai, datuojamai trečiu VI a. pr. Kr. trečdaliu, o jos autorius tikriausiai buvo dailininkas Antimenesas.

Tomą užbaigia rubrika „Kitaip apie archeologiją“. Eligijaus Railos tekstas apie kaulų kvapą ir skonį intriguojančiai atskleidžia Heinricho Schliemmano atradimų įtaką iškilų Lietuvos šviesuolių intelektinei – archeologinei – veiklai. Štai vienas Lietuvos mokslinės archeologijos pradininkų Tadas Daugirdas ištisis amžius žemėje gulėjusius artefaktus suvokė tarsi estetines kategorijas – jis gebėjo atgaivinti mirusių objektus, iškeltus iš po žemių. Perskaitę šį tekstą suprasite, ką tam tikromis atradimų akimirkomis

gali patirti ir šių dienų archeologas – pajusti gyvybę kapų tyloje. Taip pat sužinosite apie Jono Basanavičiaus įkvėpimą, rašant apie lietuvių liaudies dainas ir jose pasitaikančią aukso bei sidabro motyvą – lietuviškosios Atlantidos atspindžius – dalykus, kurie rodo romantizmo ir idealizmo paieškas tautiniame XIX a. pabaigos judėjime.

Baigdama šią pratarbę, nuoširdžiai dėkoju: Irmai Kaplūnaitei už žurnalo idėjos ir kūrybinio proceso palaikymą; Mindaugui Maskoliūnui – už skvarbų žvilgsnį leidybiniame procese, ypač už kantrybę, laukiant tekstų; autoriams, recenzentams ir redakcinei kolegijai – už mintis ir įdomius darbus.

*Agnė ČIVILYTĖ,
atsakingoji redaktorė*